

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

FRANCISCI|| XAVERII EPISTOLA-||RVM LIBRI|| QVATVOR||

Francisco <de Javier>

Mogvntiæ, 1600

VD16 J 197

Societati Romam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43721

cœptis. non enim qui bene cœperit, sed qui perseverauerit vsque ad finem hic saluus erit. Ego vero infinita DEI benignitate, & simul tuis, totiusq; Societatis sacrificiis ac precibus fretus cōfido fore, vt si in hac vita non licuerit, certe in beata illa, lōge maiore cum gaudio, nos reuisamus. V. Kal. Nouemb. Anno. post Christum natum. M. D. XLII.

Societati Romam. Epist. V.

Gratia & caritas Iesu Christi, Dom. N. & c.

TERTIVS annus est cum è Lusitania discessi; ex quo iam tertium ad vos scribo, cum vnas duntaxat à vobis literas in Indiam acceperim Idibus Februarij Anni MD. XLII. datas. ex quibus quantum cœperim voluptatis, DEVS est mihi optimus testis. Redditæ autem sunt duobus ab hinc mensibus, tardius videlicet perlatae in Indiam, propterea quod naus, in qua erant, ad Mozambicum hyemauit. Ego & Franciscus Mansilla inter Comorienses Christianos cōmoramur, quorum permagnus est numerus, & valde augetur in dies. Cū primum veni, sciscitatus sum ex eis, ecquam CHRISTI Domini nostri notitiam haberent? Verum percontanti mihi de fidei capitibus quid sentirent, quidue amplius iam crederent, quam antea Ethnici, nihil respondebant aliud, nisi se esse Christianos; & quod

Neophyso-
rum n consti-
tuto.

32

FRANC. XAVERII

& quod Lusitanæ linguæ rudes essent, Christianæ religionis præcepta & mysteria ignorare. Itaque cum neque illi meam, neque ego illorum linguam intelligerem, quòd ego Hispanice, illi Malauarice loquerentur; primum delegi ex eorum numero maxime ingeniosos ac literatos: deinde sermonis utriusque peritos diligentissime conquisiui. Ita cum dies complures vnum in locum cõuenissemus, communi opera, summo labore cõuertimus Catechismum in Malauaricam linguam. Quem ego ut didici, omnes eius oræ vicos obire cœpi, tintinnabulo quamplurimos tum pueros, tum viros cogēs. His vnum in locum coactis Christianam disciplinam bis tradebam in die. Quocirca eam pueri vnius, mensis spatio, memoriæ bellissime commendarunt. Interea eisdem præcipiebam, ut quæ ipsi didicissent, parentes, domesticos, vicinosque deinceps docerent suos. Dominicis porro diebus viros ac mulieres, pueros ac puellas sacram in ædem cõuocabam. Cõueniebant omnes sane alacriter, magnoque cum studio audiendi. Tum ego omnibus audientibus exorsus à confessione sanctissimæ Trinitatis, Dominicam orationem, Salutationem Angelicam, Symbolum Apostolorum patrio ipsorum sermone, claraque voce pronuntiabam: præcunctem omnes pariter sequebantur, eaque
ex re

ex re voluptatem capiebant non vulgarem. Inde Symbolū ego iterabam solus, & in singulis eius capitibus insisitebam. Percontanti autem mihi singillatim, vtrum illa sine vlla dubitatione crederent; omnes pariter contenta voce conformatis ad pectus in crucis figuram manibus, se vero credere affirmabant. Symbolum vtique sapius, quam alias preces eos iubeo recitare: & simul doceo, quicumque credant ea, quæ Symbolo continentur, appellari Christianos. Secundum explicationem Symboli ita eis inculco Decalogum, vt ostendam Christianam legē decem illis præceptis contineri; ea quicumque vt par est, seruet omnia: hunc, & probū esse Christianum, & æternam salutem exploratam habere; contra qui vnum aliquod eorum negligat, Christianum esse improbū & ad inferos detrusum iri, nisi eum cōmissi rite pœniteat. Adhæc tum Neophyti, tum Ethnici scilicet obstupescunt, cum vel hinc animaduertāt, quam sancta sit Christianorum lex, quam sibi consentanea, quam congruens rationi. Sub hæc præcipuas orationes Pater noster, & Ave Maria, illis subsequētib; præire soleo. Inde Symboli articulos sic iteramus, vt ad singulos, pariter Pater & Ave, cum certō carmine recitemus. Nam primo fidei capite decantato, mox patrio ipsorum sermone hoc præeo carmen: I E S V
C fli

fili DEI viui da nobis, vt hoc primum fidei tuæ caput plane credamus. quod abs te, vt impetremus, hanc tibi precationem offerimus à te ipso institutam. Inde alterum huiusmodi carmen subiicimus. Sancta Maria mater Domini nostri IESV CHRISTI impetra nobis à tuo dulcissimo filio, vt sine vlla dubitatione hunc Christianæ fidei credamus articulum. Eandem plane rationem in reliquis vndecim Symboli capitibus tenemus. Decalogi deinde præcepta inculcamus ad hunc maxime modum. Primum præceptum, quod est de diligendo DEO vbi pariter decantauimus, ita simul precamur IESV CHRISTE fili DEI viui, da hoc nobis, vt te præter cætera diligamus: statimq; ad eam rem Dominicã adhibemus orationem. Mox eiusmodi carmen vnà omnes canimus. Sancta Maria mater IESV CHRISTI impetra nobis à filio tuo, vt primum eius præceptum seruemus sedulo: Inde salutationem Angelicam adiicimus. Eadem ratio in reliquis nouem præceptis seruatur, carminibus illis intercalaribus paululum, vt res ipsa fert, immutatis. Hæc sunt, quæ vsitatis precibus illos petere à DEO assuefacio, atq; identidem eis denuncio, si hæc impetrauerint, reliqua etiam cumulatus, quàm ipsi petere possint, consecuturos. Confessionis generalis formulam cum omnes, tum vero baptizandos reci-

*Baptismi
v. 110.*

recitare iubeo, eosdemq; inter Symbolum recitandum percontor ad singula capita, vtrum ea non dubitanter credant; quibus affirmantibus, cohortationem adhibere soleo ipsorum lingua compositam, qua Christianæ religionis, disciplinæque ad salutem necessariæ summa explicatur breuiter. Postremo ita institutos rite baptizo. Institutionis clausula est. Salve Regina. qua Beatæ Virginis opem & auxilium imploramus. Quanta autem sit eorum, qui ad Christi ouile aggregantur, multitudo, vel hinc intelligi potest, quod sæpe mihi vsu venit, vt manus baptizandi defatigatione fractas habere. quippe interdum baptismo, lustrabam diebus singulis totos pagos. Itaq; non raro, ex crebra Symboli, taliumque rerum iteratione, vox me, viresque deficiunt. Incredible est, qui fructus ex infantium baptismo, puerorum ceterorumq; institutione capiatur. Hos ego pueros non diffido, DEO beneiuuante, parentibus suis longe meliores fore. Quippe egregiam erga diuinam legem voluntatem flagransq; disciplinæ Christianæ, vel cognoscendæ, vel aliis tradendæ studium præ se ferunt. Mirum eos tenet odium idololatriæ, vsque eo, vt cum Ethnicis ob eam causam suscipiant simultates: ipsosq; parentes, si quãdo eos senserint cultum tribuere idolis, obiurgare, atque ad me

Baptizatorum multitudo.

deferre non dubitent. Ego sicubi Diis litatum esse rescivi, repente aduolo cum magna puerorum manu. Ibi enim uero Diabolus maioribus iniuriis, & contumeliis oneratur à pueris, quam modo honoribus, ac ceremoniis à puerorum parentibus, cognatis, notis cultus fuerat. Ipsi enim pueri sua sponte Deorù simulacra inuadunt, pro se quisque deturbant, affligunt, comminunt, consputant, proculcant, omnibusque onerant probris.

Cum quartum iam mensem in oppido quodam Christianorum commorarer, quo Catechismum conuerterem; ingens indigenarum numerus ad nos vndique confluebat rogatum, vt ad ipsorum domos ire, & super ægrotos domesticos Deù orare, ne grauarer. Tantaq; erat èt ipsorum ægrorum eandem ob causam adrepentium frequentia, vt vel in recitando singulis Euangelio, satis haberem negotij. Neq; tamen quotidianè intermitterebantur occupationes pueros docendi, cõuersos baptizandi, vertendi Catechismù, profligandi quæstiones, mortuos sepeliendi. Equidem & iis, qui me valetudinis causa adierant, & iis qui deprecatores aduenerant aliorum, satisfacere cum optarem; ne quid videlicet remitterent de fiducia, ac studio Christianæ religionis; nefas putabam, tam iustis postulatis deesse. Verum cum res vsq;

eo cre-

Occupationes Xaverij.

eo cresceret, vt ne vnus omnibus satisfacere
 possem, nec eorum cōtrouersias vitare, cum
 suam quisque domum me adducere cona-
 retur primus; rationem inij omnibus obse-
 quendi. Itaque quoniam ipse ire non pote-
 ram, pueros idoneos meo circummittebam
 loco. Qui ad agros profecti, domesticos o-
 mnes, ac vicinos conuocabant, atque vna
 cum iis Symbolo pariter recitato laboran-
 tes erigebant ad certam, exploratamque sa-
 luti spem, tum demum solennes Ecclesiæ
 orationes pronuntiabant. Quid multa? De-
 us puerorum cæterorumque fiducia, ac pie-
 tate adductus ægris compluribus, & corpo-
 rum & animorum restituit sanitatem. Et
 quidem insigne existebat DEI in ægrotos
 beneficium. Siquidem per morbum ipsum
 eos ad salutem animi vocabat, ac pene per
 vim ad Christi trahebat fidem. Eosdem e-
 go pueros in priuatis tectis, viis, & compitis
 Christianæ doctrinæ rudimenta tradere im-
 peritis iussi, quod præscriptum, vt satis pro-
 cedere video in vno aliquo pago; in alium
 ad idem præscribendum, instituendumque
 demigro; atque idem deinceps vicos obeo
 vniuersos. Quib⁹ perlustratis, rursus eodem
 ordine per omnes in orbem noster recurrit
 labor. Discedens, singulis in vicis Christianæ
 institutionis exemplum relinquo, & simul
 præcipio scribendi gnaris, vt id describant;

*Ægri com-
 plures per
 pueros Neo-
 phytos sana-
 ti.*

*Morbus sa-
 luti occa-
 sio.*

*Vicorum in
 orbem lu-
 stratio.*

*Vicarij ad
perpetuan-
dum Cate-
chismum.*

cæteris vt ediscant, ac memoriter recitent
quotidie. Itemq; statuo, vt festis diebus, cun-
cti pariter vnum in locū congregati, Chri-
stianæ fidei rudimenta decantent. Ad eam
rem in singulis Christianorum pagis, qui
sunt numero xx x. idoneos homines, qui
huic muneri præ sint, designavi. His merce-
dis loco Martinus Alfonsus Indiæ Prætor,
idemque Societatis, reique Christianæ stu-
diosissimus, pro sua erga Neophytos bene-
uolentia, nostro rogatu numulorum aureo-
rum (Fanaios ipsi vocant, instar denariorum
nostratum) quaterna millia assignauit. Is
plane nostrorum hominum amicissimus,
mirum in modum expedit aliquot è Socie-
tate huc venire: idq; ab Rege per literas pe-
tit vehementer.

*Deploratio
Ethnicorū
ob sacerdo-
tum inopiā
pereuntiu.*

*In eos qui
de cognitio-*

Complures his locis ob id vnum modo
Christiani non fiunt, quod desint, qui eos
faciant Christianos. Mihi vero persæpe ve-
nit in mentem circum Europæ Academias,
ac præcipue Parisiensem cursare, & insani ri-
tu passim vociferari; eosque, qui doctrinæ
plus habent, quam caritatis, his compellare
verbis. Heu quàm ingens animorum nu-
merus vestro vitio exclus⁹ cælo deturbatur
ad inferos. Vtinam illi quemadmodum in
literas, ita in hanc quoque curam incumbe-
rent, vt reddere Deo possent doctrinæ, cre-
ditorumque talentorum rationem. Enim-
vero

uero istorum plurimi hac cogitatione com-
 moti, appositis rerum diuinarum medita-
 tionibus exercebant sese, vt *audirent, quid in eis*
loqueretur Dominus : suisque cupiditatibus ac
 rebus, humanis posthabitis se totos ad DEI
 nutum, atque arbitrium fingerent. Clama-
 rent utique ex animo Domine ecce adsum,
 mitte me, quocunque tibi cordi est, vel vsq;
 in Indiam. Prò Deum immortalem, quan-
 to lætiores illi, tutioresque vitam viue-
 rent? quanto maiore diuinæ clementiæ fi-
 ducia, summū iudicij illius discrimen, quod
 subterfugere nemo potest, extremo spiritu
 subirent? Siquidem illam Euangelici serui
 alacriter vsurparent vocem. *Domine quinque*
talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlu-
cratus sum. Quòd si quantum dies, noctesque
 elaborant, in comprehendenda rerum sciē-
 tia, tantumdem in solido scientiæ fructu ela-
 borarent, & quam diligentiam adhibent in
 cognoscendis iis artibus, quibus studēt eam
 in docendis imperitis, quæ sunt ad salutē ne-
 cessaria, adhiberent, nã illi haud paulo para-
 tiores esēt ad reddendā rationem Domino
 dicēti, *Redde rationē villicationis tuæ.* Male me-
 tuo, ne qui tã diu in Gymnasiis ad bonarum
 artiū studia incumbunt, inania honorum, ac
 sacerdotiorū insignia magis spectent, quàm
 ipsa munera atque onera, quæ illis ornan-
 tur insignibus. Video enim rem eò iam loci

*ne doctrina-
 rum magis,
 quàm desal-
 lute homi-
 num labo-
 rant.*

venisse, vt qui maximarum artium studiis dant operam diligentius, vulgo profiteantur, se doctrinæ laude Ecclesiasticam aliquā aucupari dignitatem, quo scilicet Christo Domino & Ecclesiæ operam nauent suam. Sed profecto miseri falluntur; quippe qui studia illa ad priuatam magis referūt, quam ad publicam vtilitatem. Et quoniam verentur, ne Deus ipsorum cupiditati non obsequatur, nolunt totam rem diuinæ permittere voluntati. Testor DEVM, propemodum me deliberatum habuisse, quoniam mihi ipsi in Europam redire non licebat, ad Parisiensem Academiam nominatimq; ad Doctores nostros Corneum & Picardum literas dare, quibus ostenderem, quam multa Barbarorum millia ad Christi cultum nullo negotio adduci possent, si copia esset hominum, qui non sua quærent, sed quæ IESV Christi. Ergo fratres mihi carissimi orate Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam.

Scripsi ad vos anno superiore de Collegio quod Goæ inchoatum ædificatur strenue. Iam magna quædium pars absoluta est. Hic alumni complures ab Ethnicis orti variarum nationum instituuntur; quorum alij Latinam linguam, alij legendi, scribendique rationem addiscunt. His P. Paulus Collegij Rector præest, sacrum facit quotidie, eorum confessiones excipit, eosdemque salutaribus præce-

*Error eorū
qui Ecclesi-
asticas di-
gnitates ex-
petunt.*

*Præcepto-
res Xauerij.*

præceptis imbuere desistit nunquam. Collegium peramplum est. capiet alumnos ad quingentos: atque ad eos sustentandos habet facultatum satis. Nam magna pecuniæ vi, eleemosynæ nomine, cum ab aliis multis iuuatur, tum vero ab Indiæ Prætoris. Est sane, cur Christiani omnes hoc Seminariū, quod *Seminariū S. Fidei.* Sanctæ fidei appellatur, DEO gratulemur. Quippe in spem venimus, fore, vt intra paucos annos maximus Ethnicorum numerus, DEO approbante, ad Christi fidem se adiungat; breuique Ecclesiæ fines, per huius Collegij alumnos, longe lateque propagentur in Oriente.

Gens est in his locis ex numero Ethnicorum, quam illi Brachmanes vocant. Hi *Brachmanum improbitas.* Deorum cultum ac superstitionem tuentur. Templâ eorum colunt, simulacra custodiunt. Nihil illis peruersius, nihil improbius. Itaque in eos conferre soleo illud Dauidicū. *De gente non sancta, ab homine iniquo, & doloso eripe me.* Omnino genus est hominum mendax, ac fraudulentum. In eo sunt toti, vt simplicem, imperitamq; multitudinem quam callidissime fallant. Vulgo enim DEOS imperare prædicant, vt certæ res in templis offerantur, videlicet quas ipsi desiderant ad se, coniuges, liberos, familias alendas. Itaque persuadent idiotis, Deorum simulacra, item vt homines prandere, ac cœnare. Nec sane

desunt, qui ante prandium & cœnam, certâ
Idolo pecuniam offerant bis in die. Brach-
manes ipsi festo tympanorû sono epulantes
imperitis fidem faciunt, DEOS epulari. Prius-
quã eis res necessarię desint, populo denun-
ciât esse iratos DEOS, quod non ea missa sint,
quę postulauerint: Proinde nisi suis rationib⁹
consulant, per cędes, morbos, Dęmonũ in-
cursiones, pœnas ab eis expetituros. Ita ho-
mines creduli obiecto Deorũ metu, Brach-
manibus dicto audientes sunt: Brachmanes
quidẽ homines sunt tincti duntaxat literis,
sed quod eruditioni deest, calliditate ac ma-
litiã cõpensant. Huius orã Brachmanes suas
à me fraudes patefieri, scilicet indigne ferũt.
Quoties mecum sine arbitris agunt, nullum
habere se fatentur patrimoniũ, præter illa
Deorum simulacra, vnde fictis ad populum
mendaciis cibum petãt. Iidem plus me vnũ,
quantuluscunq; sum, quã ipsos omnes scire
cõfitentur. Mittunt mihi sepe salutatores cũ
muneribus: eaq; à me remitti valde dolent.
Id agunt videlicet, vt donis delinitus in eorũ
flagitiis conniueã. Itaq; exploratum sibi esse
dicunt, vnum esse DEVM, eiq; se supplicatu-
ros pro me. Quibus ego, vt referam gratiam,
ea, quę videntur, respondeo. Deniq; impe-
ritã multitudini, quam insana superstitio il-
lis addixit, eorũdem ludibria, dolos aperio,
quãtum queo. Quibus rebus adducti com-
plures,

plures, repudiato Deorū cultu, certatim fiunt Christiani. Quod si Brachmanes nō obstarent, profecto omnes ad Christi se aggregarent religionem.

Ethnici huius regionis indigenæ, vulgo rudes sunt literarū, flagitiorū non item. Ex quo tempore his in locis versor; vnum duntaxat Brachmanē ad Christi fidem adduxi. Is adolescentulus sane probus, hoc suscepit, vt Christianę doctrinę rudimēta traderet pueris. Ego Christianorū vicos circumiens per Brachmanū ædes (Pagodes vocant) transire soleo. Itaq; mihi nuper vsu venit, vt Pagodē ingressus, vbi erant Brachmanes fere ducēti, eorum plerosq; haberē obuios; multis verbis vltro citroq; habitis, quæsiui ex eis, quid ipsis sui D I I præciperent, ad beatam vitam. Longum inter eos certamē extitit, quis potissimū mihi responderet. Demum cōmuni cōsensu, delata res est ad vnū ex eis, qui ceterosq; anteibat. Senex igitur iā octogenari⁹ vicissim ex me p̄cōtatus est, qd Christianis eorū præscriberet DEVS. Hic ego senis peruersitate cognita, negaui me verbū prius esse facturū; quā ipse ad ea de quib⁹ interrogatus erat respōdisset. Tū ille, coactus suā prodere inscitiam respondit, Deos iis q; ad ipsos ire vellēt, duo imperare, primū vt abstererēt cede vaccarū, quarū specie Dij colerēt. Deinde, vt Brachmanis Deorū cultoribus

benigne

benigne facerent. Hoc ego responso commotus (magnum enim cœpi animi dolorem Dæmonem à cæcis hominib⁹ coli pro Deo) rogavi, vt me vicissim audirent, magna que voce pronunciaui Symbolum Apostolorū, & capita Decalogi. Inde, breui explanatione patrio ipsorum sermone interposita, quid Paradisus esset, quid Infernus ostendi; & simul qui ad beatorum cœtum euolarent in cœlum, qui ad æterna inferorum supplicia raperentur. Quibus illis auditis, subito confurgentes certatim me amplexari, Christianorum DEVM verum esse profiteri, cuius leges omni ex parte congruerent rationi. Rogarunt deinde, num animus hominum, item vt cæterorum animantium, simul cum corpore interiret. Suppeditauit mihi DEVS tales rationes, tamque illorum sensibus accommodatas, vt eis singulari ipsorum voluntate, plane probarem immortalitatem animorum. Argumenta vtique quibus idiotę isti homines conuincendi sunt, nequaquam subtilia esse oportet cuiusmodi reperiuntur in doctorum hominum libris, sed ipsorum ingeniis consentanea. Sciscitati sunt rursus, qua morientis animus exiret: qui fieret vt in somnis (id quod mihi ipsi sepe vsu venit fratres carissimi, cum vos somnio) cum amicis notisque versari vobis videamur? num quia animus exiliatè corpore? Denique albus ne,
an ater

*Indi atros
 Deos esse abstrantur.*

an ater sit DEVS. Nam cum tanta cernatur in hominibus colorum varietas. Indi utpote qui natura nigri, suum cæteris anteponunt colorem, DEOS atros esse arbitrâtur. Quocirca pleraq; eorum simulacra admodum atra sunt, ut subinde peruncta oleo grauem habent odorem adeo, ut non minus tetram speciem præferant, quam fœdam & horrendam. Ad hæc ego ita eis respondi, ut plane acquiescerent. Verum vrgenti mihi ad extremum, ut amplecterentur religionē, quam veram esse sentirent; opponebant id, quod inter Christianos quoq; multi solent, sermonum materiam hominib⁹ se daturus, si vitæ rationem, religionemque mutassent, simul verendum esse dicebant, ne ad victum cultumque necessaria sibi deessent, religione mutata.

Vnum omnino Brachmanem nactus sum in hac ora maritima eruditum, qui in celebri, ac nobili Gymnasio institutus ferebatur. Itaque dedi operam, ut conuenirem hominem sine arbitris. Is mihi demum tanquā arcanum quoddam indicauit; Primum omnium illius Academix discipulos à magistris adigi Sacramento, ne ipsorum mysteria enuntient. Veruntamen ea se mihi pro amicitia indicaturum. Vnum ex mysteriis illud fuit; Vnum esse DEVM cœli terræque conditorem ac Dominum, illumq; ab ipsis coli oport-

Brachmanum mysteria.

oportere. Nam idola nihil aliud esse, quam Dæmonum simulacra. Habent Brachmanes quædam veluti sacrarum monumenta literarum, quibus diuinas leges contineri ferunt. Lingua in docendo magistri vtuntur recondita, cuiusmodi est apud nos Latina. Exposuit idem mihi cum apposita explanatione diuina illa præcepta sigillatim, quæ & longum, nec operæ pretium esset perscribere. Sapientes diem, quem nos Dominicum appellamus, festum agitant. Quod die hanc vnâ precationem identidem sua lingua vsurpant. Veneror te Deus, tuamque opem in perpetuum imploro. Hanc precationem iurisiurandi religione adstricti, submissa admodum voce iterant sæpius. Idem adiecit, vxorum multitudinē ipsis naturæ lege permitti, atque in suis literarum monumentis esse, tempus aliquando fore, cum mortales vnâ omnes religionem amplecterentur. Postulauit denique, vt ego vicissim præcipua Christianæ disciplinæ mysteria enunciarer sibi, pollicens ea se silentio esse tecturū. Tum ego verbum me facturum negaui, nisi ante promitteret, se, quæ de Christiana religione dixissem, indicaturum in vulgus. Itaque cum vulgaturum recepisset, ego diligenter explanavi illam Christi vocem, in qua summa nostræ religionis consistit. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.* Hoc ille di-

le dictum vna cum explicatione, quæ totum
 Symbolum Apostolorum amplectebatur,
 retulit in commentarios. Decalogi etiam
 præcepta propterea, quam habent cum
 Symbolo coniunctionem, adiecit. Nar-
 ravit inde, somniasse quadam nocte, se ma-
 gna cum voluptate factum Christianum;
 mihi que focium, atque comitem accessisse.
 Proinde rogavit me, vti clam se Christianis
 sacris initiarem. Sed quoniam condiciones
 quasdam contra ius, fasque imponebat, su-
 persedi eum baptizare. Nec dubito, quin
 DEI benignitate Christianus aliquando sit
 futurus. Monui hominē, vt idiotas atq; im-
 peritos doceat, vnū esse DEVM cœli terræq;
 procreatorem, regnantē in cœlo. Verum ille
 iurisiurandi religione obstrictus, negavit si-
 bi integrum esse, cum præsertim extimesce-
 ret, ne propterea opprimeretur à Dæmone.
 Hisce de rebus, quod scribam præterea nihil
 habeo, nisi tantam esse vim, & copiam gau-
 diorum, quæ DEVS suis huiusce vineæ ope-
 rariis in hac barbarie excolenda sedulo la-
 borantibus elargiri solet, vt si qua vera est,
 ac solida in hac vita iucunditas, hæc vna mi-
 hi esse videatur. Soleo sæpenumero quē-
 dam in his laboribus versantem audire, cum
 dicat. Quæso te Domine, noli me tāta lætitia
 pfundere in hac vita, aut certe quādo p̄ tua
 infinita bonitate ac misericordia perfundis,
 transfer

*Brachmanā
 Somnium.*

*Cœlestia
 gaudia in
 Christi vi-
 nea elabo-
 rantium.*

transfer me in domiciliū beatorum. Si quīdem qui tuam semel dulcedinem interiore gustauit sensu, vitam sine tuo aspectu acerbam putet, necesse est.

Genus est delectationis meæ identidem cogitare de vobis, carissimi fratres, deque vestra iucundissima familiaritate, qua me DEVS, pro sua immensa benignitate, dignatus est. Eadem enim opera mecū reputo, ac plane sentio, quātum olim temporis frustra contriuerim, qui ex vestra sanctissima consuetudine, rerumq; diuinarum notitia, tam exiguum cœperim fructum. Vobis profecto deprecatoribus hoc in me tantum DEVS contulit beneficij, vt quamuis absens corpore, intelligam vestro studio, ac deprecatione infinitam delictorum meorum multitudinem mihi diuinitus ostendi, atque ad has Ethnicorum regiones strenuè colendas animos, ac vires addi. Quamobrem ingentes diuinæ benignitati, caritatiq; vestræ gratias ago. Ex multis autem ac magnis huius vitæ fructibus, quos adhuc DEI beneficio cepi, & quotidie capio, illum enim uero duco maximum; quod nostræ Societatis institutum Pontificis Maximi auctoritate comprobatum, confirmatumque esse cognoui. Immortales DEO gratias & ago, & habeo, qui, quam vitæ rationem seruo suo Parenti nostro Ignatio clam ipse præscripserat, eam aliquan-

*Humilitas
Xauerij.*

aliquando per suum Vicarium palam stabili-
 liri voluit ad memoriam posteritatis sempi-
 ternam. Atque hic ego finem scribendi fa-
 ciam DEVM obsecrans, vt quoniam nos,
 (quæ eius benignitas est) mo: ũ societate iū-
 xit, idemque rei Christianæ causa tanto lo-
 corum disiunxit interuallo; rursus nos con-
 greget in sede, ac domicilio beatorum. Ad id
 impetrandum, deprecatores inter alios (si
 placet) adhibeamus animos infantium, ac
 puerorū, quos mea manu baptizatos, prius
 quàm innocentia amitterent stolam, DEVS
 ex hisce locis ad cœleste domicilium euoca-
 uit. Hos ego amplius mille fuisse arbitror,
 quos èt atq; èt rogo, quæsoq; vti hoc nobis à
 DEO impetrent, vt in reliquum vitæ huius,
 aut magis exilij tempus, doceat nos facere
 voluntatem suam; sic prorsus, vt quæcunq;
 requirit à nobis, haud secus quàm ipse velit,
 exsequamur. Pridie Idus Ianuarij. Anno MD
 XLIV. Cocini.

*Mille infan-
 tes sub Ba-
 ptismū Ge-
 cantur in
 cælum.*

*Francisco Mansilla in oram Pesca-
 riam. Epist. VI.*

Gratia & caritas Christi D. N. &c.

MAGNOPERE à te quæso, frater ca-
 rissime, istam vt oram continenter
 peragres, vicatimque obeas, infantes bapti-
 zando, cæterosque erudendo. Viros autem
 omnes separatim, ac mulieres conuenire, &

D

Cate-